

CERKVENI GLASBENIK

GLASILO CECILIJINEGA DRUŠTVA V LJUBLJANI.

Izhaja šestkrat na leto kot dvomesečnik. Cena listu z glasbeno prilogo vred 35 Din., za dijake 20 Din. Za Italijo 15 lir, za Ameriko 1 dolar.

Uredništvo in upravništvo: Pred škofijo št. 12, I. nadstr.

Pismo sv. očeta Pija XI. kardinalu Kajetanu Bislettiju o cerkveni glasbi.

Ljubi naš sin, pozdrav in apostolski blagoslov!

Z resničnim zadoščenjem smo zvedeli, da bo »Ital. Ceciliansko društvo« v kratkem praznovalo v Vicenzi pod Tvojim vodstvom in varstvom XIII. shod cerkvenih glasbenikov, da ne izbere samo novega predsednika namesto slavnega rajnika Angela de Santija D. J., čigar izrednih zaslug se zdaj radi spominjamo, temveč tudi zato, da se čim bolj dvigne gregoriansko petje in se krščansko ljudstvo vedno bolj udeležuje svetih obredov. Gotovo mnogo pomaga gojiti pobožnost taka glasba, ki je zelo primerna veličastvu posvečenih cerkva, dviga skupne molitve k Bogu in duha vernikov nagiba k svetosti.

In ker se po srečnem naključju dogaja, da se ta shod praznuje dvajset let po razglasitvi motuproprija našega prednika Pija X., porabljam o to prelepo priliko in isti odlok iznova odobrujemo in potrjujemo in ga najtopleje priporočamo gojencem svetišča, ki bujno doraščajo upu matere Cerkve.

In zares moremo zlasti od mladega duhovništva upati povzdige svete glasbe, tako da povsod ustanavlja pevske zборе (sholae cantorum), katerim morejo verniki sami, čeprav z lažjimi napevi, slovesno odpevati.

Šaj skoraj ni potrebno, da za izpodbujanje k tako zveličavnemu delu pridružimo tudi Mi svojo izpodbudo: svojo izpodbudo izpreminjamo v pohvalo in iskreno čestitamo vsem, ki že dlje časa z ljubeznijo pazijo na prosep cerkvene glasbe. Z željo, da se odslej naprej število udov tega društva zelo pomnoži, podeljujemo s posebno naklonjenostjo apostolski blagoslov predvsem Tebi, naš ljubi sin, ki si tudi na tem polju tako poln zaslug za Cerkev, dalje gorečemu vičenskemu škofu in vsem, ki se bodo shoda udeležili.

Dano v Rimu pri Sv. Petru, 23. avgusta 1923, v drugem letu našega papeštva.

Pij XI., papež.

Stanko Premrl:

Pričnimo s cerkvenim ljudskim petjem!

O cerkvenem ljudskem petju se je pri nas že mnogo pisalo. Dolge in široke razprave so prinašali tekom zadnjih desetletij Cerkevni Glasbenik, Bogoljub, Vzajemnost, Dom in Svet in drugi listi. Vedno in povsod se je poudarjalo, kako velike važnosti bi bilo cerkveno ljudsko petje za naše verno ljudstvo, kako bi povzdignilo službo božjo, kako bi pevske zборе razbremenilo itd. itd. Če pa pogledamo na uspehe vsega tega pisanja, razpravljanja, spodbujanja, navduševanja, semtertja tudi raznovrstnega prerekanja, vidimo, da pravega, velikega in splošnega uspeha še ni obrodilo. Kje je temu vzrok? Vzrokov je pač nekaj, ki bi jih lahko navajali, a danes jih ne bomo. Danes recimo: Pričnimo s cerkvenim ljudskim petjem, pričnimo z resno in trdno voljo, da to petje čimprej vsepovsod tudi po naši slovenski domovini vpeljemo oz. obnovimo. Pričnimo na celi črti: po vseh cerkvah naših slovenskih škofij! Ne recimo: ne pojde. Recimo raje: pojde. Prav zares in brez dvoma pojde, začetkoma seveda morda bolj šibko, z majhnim strahom in bodo pri ljudskem petju peli začetkoma najbrž le nekateri, a drugič jih bo pelo že več, in vsakikrat več, dokler ne bo končno grmela vsa cerkev: mlado in staro, ženske in tudi moški. Je pač prišlo pri nas v navado, da poje skoro povsod le pevski zbor, in naj obstoji magari iz samo par pevk in pevcev. Mnogi mislijo, da se vernik v cerkvi pri službi božji sploh ne sme oglasiti, ne sme ust odpreti in zapeti. Zato se tudi dogaja, da tuintam ta ali oni tega ali onega začudeno po strani pogleda, ki se je drznil sredi tihe in molčeče množice glasno in krepko zapeti. Te navade, pravzaprav razvade kajpada ne bomo pri našem ljudstvu odpravili čez noč in oblekli ljudstvo namah v novo srajco vsesplošnega cerkvenega ljudskega petja. A to naj nas ne plaši! Vse pojde in tudi Slovenci bomo imeli cerkveno ljudsko petje — poleg zborovega seveda — če bomo le hoteli. Naše ljudstvo si marsikje ljudskega petja naravnost želi — vsaj tako slišimo in beremo v raznih poročilih — se ga veseli in rado pritegne, kjer ga prično enkrat resno in temeljito uvajati.

Pričnimo torej! K temu nas priganja okrožnica g. ljubljanskega škofa dr. Antona Bon. Jegliča iz l. 1914, ki pravi na str. 7.: »S posebno ljubeznijo naj se goji ljudsko petje v cerkvi!« Priganja nas resolucija V. katoliškega shoda, ki se glasi: »Ker je ljudsko petje, svetno in cerkveno, važna vrsta glasbe, neprecenljiv činitelj ljudske izobrazbe in mogočen pospeševatelj narodne zavesti, naj se, kjer še živi, skrbno hrani, pcdpira in goji, kjer pa je izumrlo, naj se čimprej obnovi.« Priganjajo naj nas mnogoteri izpodbudni zgledi po marsikaterih krajih naše domovine, kjer so že pričeli s cerkvenim ljudskim petjem, ki o njih beremo zadnje čase v Bogoljubu, ki

smo o njih brali večkrat tudi v našem listu in še posebno prav v današnji številki v dopisu iz Št. Vida pri Stični.¹ Priganjata naj nas tudi misel in zavest, da bomo na ta način močno poživili našo božjo službo, poživili sploh smisel za liturgijo, marsikomu cerkev bolj priljubili in tega ali onega v cerkev privabili.

Razne zgodovinske priče: Slomšek, Majar in drugi, in nekatere še pred kratkim živeče osebe: Aljaževa mati, ravnatelj Gerbič in drugi govorijo za to, da smo tudi Slovenci imeli cerkveno ljudsko petje, a smo ga izgubili. Dejstvo pa je, da je cerkveno ljudsko petje na splošno prenehalo že pred cecilijanstvom. Odpravili ga torej niso cecilijanci, ki se jim poleg drugih tudi ta greh očita. Če cerkveno ljudsko petje na novo oživimo, ne bomo uvedli s tem v naše ljudstvo nobene nove šege, ne nekaj novega, slabega vsilili, temveč le nekaj starega, že preskušenega in dobrega zopet v življenje obudili.

Pričnimo zato z ljudskim cerkvenim petjem takoj in povsod! Letošnja škofijska sinoda za ljubljansko škofijo bo dala tudi o cerkvenem ljudskem petju nekaj navodil. Da pa bomo mogli dotična navodila tem bolje, tem lažje in uspešneje izvajati, pojdimo na delo že sedaj!

Pričnimo s cerkvenim ljudskim petjem 1. v šolah, 2. v družbah in društvih in 3. v cerkvi sploh.

Šole naj gojijo tudi cerkveno petje, zlasti pesmi, ki so porabne pri ljudskem cerkvenem petju. Pri šolskih mašah naj pojo vsi učenci po cerkvi, ne le zborček učencev oz. učenka na koru; zakaj zadnja imenovana praksa cerkveno ljudsko petje naravnost ubija in ga ne pusti do besede.

¹ V ljubljanski stolnici smo s cerkvenim ljudskim petjem prav odločno pričeli prvo postno nedeljo pri jutranji »žegnani« maši. Prejšnjo nedeljo se je oznanilo, tikajoče se cerkvenega ljudskega petja, prebralo pri vseh treh glavnih službah božjih s prižnice. Vernikom smo zadevo na kratko pojasnili, jih povabili k sodelovanju, jim priporočili, naj si nabavijo pesmarico (Pesmarico za mladino, ki je tudi za odrasle porabna), določili primerne, lahke in znane postne pesmi, vmeš tudi blagoslovno, mašno in obhajilno, nabili spored pesmi na cerkvena vrata, prosili nekatere cerkvene pevce in pevke, naj se pri ljudskem petju pomešajo v cerkvi med druge vernike, naprosili in naučili v ta namen tudi mladenke stolne Marijine kongregacije, agitirali med tednom tuintam v prilog cerkvenemu ljudskemu petju in — pričeli smo z božjo pomočjo. Za prvičrat je šlo dosti dobro. Niso sicer vsi verniki peli, kar ni bilo niti pričakovati in tudi sploh še ni bilo mogoče, a vendar: cerkev je pela, po cerkvi se je pelo in ne samo na koru. Sklenili smo gojiti cerkveno ljudsko petje vsak mesec pri jutranji nedeljski maši po enkrat, pozneje po dvakrat in še bolj pogosto, pri popoldanski službi božji pa redno s kakšnimi malimi izjemami. Istočasno se je pričelo v stolnici z ljudskim petjem tudi pri šolski maši ob 8. uri. Prej je pela le izbrana četica deklice na koru, sedaj pa pojo deklice kar po cerkvi in z velikim veseljem. Prvo postno nedeljo petje ni bilo še preveč krepko, drugo postno nedeljo pa že mnogo boljše in bo brezdvomno vedno bolj krepko, polno in splošno.

Marijine družbe, Orli itd. naj se vadijo med drugim tudi cerkvenih pesmi, ki se pojo pri službi božji in naj se dogovorijo s cerkvenim pevovodjem, da bodo določene nedelje in praznike peli v cerkvi, zlasti takrat, kadar imajo svoje skupne cerkvene pobožnosti in slovesnosti. Šolarji, kakor tudi člani Marijinih družb, Orli itd. naj bodo poleg zborovih cerkvenih pevcev neka hrbtenica, ki naj skup drži cerkveno ljudsko petje, ki naj za seboj potegne tudi ostale vernike, ki se bodo deloma od njih pesmi naučili in polagoma pri skupnem petju pritegnili in sodelovali.

Za upeljavo cerkvenega ljudskega petja naj se predvsem zavzame ta duhovnik-dušni pastir in organist-pevovodja. Duhovniki-duhovni pastirji naj vsak v svojem področju svoje župljane o cerkvenem ljudskem petju pouče, naj vernike k sodelovanju pri splošnem petju povabijo, naj, če so pevci, tudi praktično pomagajo pri udejstvovanju te za versko življenje prevažne zadeve ter od časa do časa napravijo za cerkveno ljudsko petje kako skupno vajo bodisi v kakem društvenem domu pa lahko tudi v cerkvi. Pomaga naj dušnemu pastirju pri tem delu z vsemi močmi in brez vsakega ugovarjanja organist-pevovodja. Cerkveno ljudsko petje bo ravno njemu dostikrat dosti truda, dela in skrbi odvzelo, ko se mu ne bo treba bati, ali pridejo pevci in pevke na kor ali ne. Ko bo na vrsti cerkveno ljudsko petje, bo enostavno sedel k orglam, napravil za pesem primeren uvod in petje spremljal. Ne bo se mu treba nad pevci jeziti in razburjati, ki mu tako dostikrat marsikako umetno pesem prevržejo in polomijo in veselje skvarijo; pri ljudskem petju bo lahko miren in se oddahnil in bo z ljudstvom vred zadovoljen. Za vaje zborovega petja pa, ki ga bomo seveda v bodoče ravno tako pridno in skrbno gojili, bo preostalo organistu-pevovodju vsled gojitve ljudskega petja več časa in bo težje, izbrane zborove skladbe oziroma latinske maše, koral itd. tem lažje in boljše zbor naučil.

Pričnimo torej s cerkvenim ljudskim petjem! Pa s kakšnim? Najbolje z enoglasnim. To veljaj kot pravilo! So namreč pesmi, ki se pri ljudskem petju ne morejo peti drugače kot enoglasno, ker so tako zložene in že naprej zamišljene in namenjene enoglasnemu petju. So tudi pesmi, ki se morejo peti večglasno, a ne narede tolikega vtisa in učinka, kot enoglasno zapete. Take pesmi pojmo kratkoma enoglasno! Ne bo nam žal. Harmonijo bodo izpolnile orgle. So pa tudi pesmi, ki so zložene v preprostih ljudskih harmonijah in ki jih naše ljudstvo najraje poje večglasno. Te pojemo lahko tako, kakor smo jih do sedaj.

Pesmarico za ljudsko cerkveno petje imamo. Mislim, da nam za prvo silo lahko dobro in uspešno služi moja »Pesmarica za mladinu«, ki sem v nji zbral precej primernih pesmi, bodisi ljudskih napevov, bodisi pesmi starejših in novejših skladateljev in sem se oziral na možnost enoglasnega, semtertja pa tudi večglasnega petja.

Sčasoma bo vsekako treba oskrbeti in izdati večjo pesmarico in prinesiti zlasti več za enoglasno petje prikladnih pesmi. Sedaj pa naj si vsakdo pomaga na ta način, da to ali ono prikladno pesem vzame tudi še iz kake druge zbirke in jo porabi, kakor pač bolje kaže, ali za enoglasno ali večglasno ljudsko petje. Partitura moje »Pesmarice za mladino« je žal že razprodana, a jo imajo gotovo v vsaki župniji v enem, morda celo v več izvodih. Glavno je, da imajo tudi verniki pesmarice — glasove v rokah in iz njih pojejo. Glasov ima Jugoslovanska knjigarna še mnogo v zalogi. Priporočam tudi pesmarico »Pojte«, ki ima besedilo raznih znanih in za cerkveno ljudsko petje prikladnih pesmi. Nekaterih besedil tu sicer pogrešam, a končno je dobro to, kar je.

Sedaj je treba samo pričeti. Pričnimo odločno in brez odlašanja in vsepovsod! Naj se prične v tem oziru pri nas nova cerkvena glasbena doba, doba obnovitve cerkvenega ljudskega petja! Bog pa daj svoj blagoslov!

Cerkven koncert Cecilijinega društva za stolno župnijo v Ljubljani.

Bil je cerkven koncert, ne le koncert v cerkvi. Da ni drugih pomislekov in zaprek, bi bil jaz za svojo osebo tudi popolnoma zadovoljen s koncertom v cerkvi — do gotove meje — preko katere bi spored ne bil več mogoč na svetem mestu. Kajti vse razpoloženje je drugačno kot v koncertni dvorani, kjer se smatra umetniška prireditve v prvi vrsti za družabni dogodek, pri katerem ostaja umetnost v drugi vrsti. V cerkvi ni razkazovanja toalet in modernih frizur, ni neznosnega šepetanja in motenja, ni barbarskega ploskanja, ni zavlačevalnih presledkov, ne vznemirjajo te primadonske muhe, občinstvo je gorko, četudi ne ravno dragoceno oblečeno. Vzlic lestencem vlada blagodejna temačnost po svetišču in ne odvrta pozornosti od glavne točke: glasbene umetnosti.

Spored cerkvenega koncerta dne 12. marca t. l. je obsegal sveto število sedmih točk. Splošno je ugotoviti, da je bil dobro izbran in da se je oziral na različne smeri moderne struje. Tako so prišli do besede — poleg zgodovinskih mojstrov — tudi naši še snujoči glasbeniki: Emil Hochreiter, dr. Fr. Kimovec, Jos. Klemenčič, Alojzij Mav, Jos. Pavčič in Stanko Premrl.

Orgelske točke so prispevali drugorodni mojstri: J. S. Bach, Renzo Bossi, Joh. Brahms, Dionigio Canestrari, Felix Alex. Guilmant, Max Gulbins in Felix Mendelssohn-Bartholdy.

Spored je otvoril g. Stanko Premrl z Bachovo predigro v a-molu in pri igri razvil svoje obsežno poznavanje orgel ter je tudi na vse plati izrabil. To je posebe poudarjati, kajti Bachove skladbe danes izvajati na

modernih orglah, to zahteva mnogo znanja in umetniške kombinacije. Bach je skladal seveda za orgle svoje dobe; te so imele napram našim inštrumentom prednosti, pa tudi neugodnosti. Prednost starih orgel je bila, da so bili principalni glasovi širše menzurirani; zato so se teme v fugah in v polifonskih skladbah sploh uveljavljale vse drugače, kakor dandanes. Neugodnost pa je bila v težavni igri in v tem, da so se poteznice kaj lahko zapletle v najneugodnejšem trenutku. Naše orgle so skozi in skozi enakomerno menzurirane in zato so vsi glasovi v enakem razmerju med seboj. G. Premrl je to nedvomno občutil ter z umetnim registriranjem izravnal nedostatek svojega inštrumenta, kolikor se to le da. Bachovo skladbo je uveljavil, kakor je najbrž nihče drugi ne bi mogel — vsaj v Ljubljani ne. Bachova predigra je objektiven umotvor, namenjen cerkvenim orglam — brez drugih namenov. Drugače Mendelssohnova orgelska sonata, ki je namenjena ali vsaj sloni na ideji virtuoznosti; ne moremo reči, da se po svojih temah izključuje iz cerkve, četudi ni zamišljena za cerkev, ampak za koncertno dvorano. — Globoko versko občutena je Brahmsova koralna točka »Pognala je mladika« — a ni lahko pristopna; kajti Brahms je razglabljujoč duh, ki ne dospe nikdar do dna in ostane kolikor toliko sanjav in zamišljen. Da se je g. Premrl lotil tega umotvora, kaže, da so mu dostopni tudi zastrti duhovi.

Od treh pesmic druge točke ima vsaka svoje vrline: sveža Kimovčeva »Premila Mati Zveličarjeva«, ki se povzpne z velikim elanom do vriskajoče zaupnosti; krasna Premrlova »Uspavanka božjemu Detetu« v lepo zibajočih ritmih in spretno, pa tudi umetniško ponavljanih reprizah besed: »Le spi« itd. je morala pač seči vsakomur do srca. Meni osebno se je samo zdelo, da so tla pod zibeljo malo preveč izhrojena in da zibel premočno ropota; tozadevna figura v spodnjem manualu bi — po mojem čutu — še dovolj učinkovala, ako bi bila za oktavo višje preložena; misel sama pa je istotako poetiška in srečna, kakor je originalna. Besedilo je pa tudi tako prisrčno, skoraj otroško poljudno — a vendar z resnim koncem — da vstreže vsakomur. Mavova »Kraljica angelska« je enotno zasnovana, učinkovita skladba polnih harmonij, a lahko umljiva; to se je poznalo tudi na predavanju pevskega zbora, ki se je kar razžarel ob nji.

Bossijeva tema z variacijami je nedvomno zanimiva skladba, ki se opira na mladoruske manire — a gre mestoma svoja pota, ki morajo v zadnjih konsekvencah voditi v zagato. Prekopicanje akordov iz tonalitete v tonaliteto, brez priprave — to še da poslušati in odobravati, ako se redko dogaja. — Registrovanje je bilo pač izborno, a sila komplicirano; samo to je pomoglo kompoziciji do uspeha.

Četrta točka je nudila spet tri vokalna dela naših domačinov. Najzanimivejša je Premrlova »Nikar ne hitite v smrt« iz knjige modrosti. Nenavadna snov, ki spominja na Brahmsove pesmi, vzete iz sv. pisma. Zamišljena pa je umetniško, živahno in odločno, prekipevajoča — do zadnjega zloga; kjer jih značilno zaključuje praznotno — fugiran stavek; motili ste se, hudobija vas je preslepila — vanitas! — Pavčičev zbor

»Veliki petek« — brez spremljevanja — je spokorno zamišljena pesem, ki dela s preprostimi sredstvi in lepo tekočimi harmonijami, muzikalčno osredotočena skladba, kakor naj bodo tudi kristjanove misli na veliki dan našega odrešenja. — Kimovčev zbor »Raduj se Kraljica nebeška« je spev velikonočnega veselja, izvedljiv vežbanim zborom z dosegljivimi sredstvi; prvi »aleluja« je bil nekoliko neprozoren, a vdrugo se je pokazala vsa lepota.

Orgelske skladbe 5. točke so tipična zbirka raznih muzikalnih značnic. Guilmantova »Svečana koračnica« je po svojih tematičnih prvinah, harmoniji in izpeljavi urejena tako, da ohrani svoj oblikovani značaj, upošteva glasbilo, na katerem se izvaja in se ne izključuje niti iz cerkve; izvedba ji je pomogla do popolne veljave z dovršeno igro. — Canestrarijeva »Molitev« (preghiera) je preprost napev, a umetno variiran in harmonično opremljen; svojega izvora nikakor ne prikriva; zbor registrov je dokaj dvignil izvirno učinkovitost. — Gulbinsov »Allegro« ima kratko, markantno temo, jedrovito razvito, odločno — a nekam robato, »izvajanje je bilo popolnoma pogodeno.

Pesmi šeste točke so bile: Hochreiterjeva »Jezus studenec si angelske sreče«; umetna moderna skladba, ki se je gotovo redko izvajala, četudi gotovo ne bolje, kakor v tem koncertu; Hochreiter ima še boljših. V Klemenčičevi »Majniški pesmi Jezusu« se je posebno posrečilo stopnjevanje izraza, dočim je Premrlova »O Jezus luč sveta« nepretenciozna skladba, ki jo je zbor, dasi na koncu svoje naloge, pel še vedno s svežim poletom.

Sklepna orgelska točka, Bachova »Dorska tokata« je bila krona koncertu; g. Premrl jo je izvajal z veliko virtuozičeto, sledeč komponistovim intencijam v vsakem oziru: v tempu, dinamiki, registriranju in interpretaciji posameznih misli in domislekov.

Pripomniti je še, da je g. kanonik dr. Kimovec obolel in je moral prevzeti g. ravnatelj Premrl tudi vodstvo zbora. Spremljevanje zborov na orglah je prevzel g. Svetel. Za g. stolnega kapelnika je bil torej zelo naporen večer, a vzdržal je do zadnjega tona tokate.

Kar tiče izvajanja posameznih točk, smo te že omenili v poteku poročila. Nekoliko boječe je zastavil zbor, a se je čimdalje bolj razvil in postajal vedno gorkejši; samo mestoma se je pozneje še nečesar ustrašil — kar pa celoti ni bilo občutno na kvar. — Takega užitka bi želeli večkrat.

Mantuani.

Anton Dolinar:

Anton Bruckner,

(Dalje.)

(Ob rojstni stoletnici.)

Kakšno stališče zavzema Bruckner v splošnem glasbenem razvoju?

V instrumentalni godbi se kaže dve veliki razvojni črti: ena začne pri Stamitzu (1717—1757) in gre potem čez Haydna — Mozarta — Beethovna in konča z Brahmsom; druga začenja pri Berliozu, gre čez

Liszta — Wagnerja do Strauša. Prva črta tabori v absolutni glasbi¹ — goji ono glasbeno smer, ki jo nazivljemo klasično, druga stoji pod znamenjem programne glasbe, razvija velik sijaj in silo orkestra na zunaj.

V Brucknerju se obojni črti v gotovem oziru združujeta; od vsake privzame to, kar njegovemu notranjemu hotenju najbolj odgovarja. Tudi on tabori v absolutni glasbi, beseda mu je le bolj ovira kot pa bodrilka k novim umetniškim poletom; v formalnem oziru se naslanja na klasično obliko, toda le v glavnih obrisih. Posamezne dele zelo raztegne in doda še nove sestavine (korale, dolge, ležeče tone) in sploh se kaže tukaj kot izrazit pristaš nove romantiške struje, kjer prevladajoča notranja sila zlomi obliko in jo svojemu čuvstvovanju primerno uredi. Ravno ista prekipavajoča notranja sila onemogoča tudi, da se celoten razvoj sinfonične stavbe večkrat ne vrši organsko, da si posamezni deli ne slede nujno eden iz drugega, ampak da se le eden za drugim razporejajo brez prave medsebojne vzročne zveze. Ravno radi teh slabosti zahtevajo njegove sinfonije dirigenta, ki zna te arhitektonične pomanjkljivosti prav zakriti in njihove vrline tem jasneje izraziti. Kdor tega ne doume, mu ostane Bruckner zmeraj s sedmerimi pečati zaprta knjiga. Felix Weingartner, ravnatelj dunajske »Volksopere« (rodom iz Dalmacije), je še lansko leto v neki mesečni reviji odklanjal te sinfonije, češ, da so v sestavi podobne razsekanemu telesu, čigar glava leži na enem koncu, roke zopet na drugem in noge zopet čisto na drugem. Tako sodi tisti, komur je klasična umerjenost najvišji ideal.

Glede uporabe tehniškega materiala je pa Bruckner najzvestejši učenec Wagnerjev, do katerega je imel prav božanstveno upoštevanje in občudovanje. Ves srečen je bil, ko je Wagner sprejel poklonitev III. sinfonije in se o njej prav laskavo izrazil. Wagnerjeve pridobitve na dramatičnem polju je prenesel na absolutno glasbo, bogastvo svojega notranjega sveta je izražal s sredstvi, katere je uveljavil Wagner bodisi v harmoničnem ali melodičnem oziru; toda ni ostal pri samem posnemanju, na podlagi tega je zidal in gradil dalje. Njegove harmonije so nove, silno drzne, tu in tam naravnost razkošne; vendar glavno vlogo vodi le bogata, vedno iznajdljiva tematika in sili harmonijo tja, kamor spada — ne v podobo, ampak v okvir — kot izraževalno sredstvo. Enako je z melo-

¹ Absolutno nazivljemo ono glasbo, kjer učinkuje glasba sama kot taka brez zveze s kako drugo umetnostjo, brez opore od strani besedila ali kakih naprej določenih predstav. V tolmačenju glasbenih misli pusti poslušavcu polno svobodo. Sem spadajo n. pr. sonate, kvarteti, sinfonije. V programni glasbi ne učinkuje več glasba sama po svoji arhitektoniki, ampak to, kar naj dotična glasba izraža, je določeno že v naslovu, čigar ilustracijo naj ona poda, v ideji, kateri mora slediti v dogodku, ki ga mora osvetliti ali v osebnosti, ki jo mora predočiti. V »Faustovi sinfoniji« slika n. pr. Liszt v I. delu Faustov značaj, v II. njegov življenski boj in v III. čiščenje, vstajenje njegove osebnosti. V to vrsto spadajo n. pr.: Berliozova Fantastična sinfonija, Lisztova Tasso-Dante-sinfonija, Rih. Strauß: Zarathustra, Tod u. Verklärung.

dično črto; dočim klasična melodija kratko diha, ker jo vsak 4. in 8. takt s kadenco pretrga, so pa Wagnerjeve melodije velikopotezne, spletene na velikih lokih; manj važne kadence se sicer čutijo, toda so mojstrsko zakrite in le večji odstavki in razvojni momenti so točno zaznamovani. Prav take so tudi Brucknerjeve melodije, k čemur pristopi še večji obseg, ki ga nevidno zavzemajo.

Enako si je osvojil Bruckner tudi Wagnerjevo orkestralno tehniko, bodisi glede uporabe inštrumentov, bodisi glede mešanja orkestralnih barv. Basovske tube, ki so prvič v rabi pri Siegfridu, nastopijo v sinfonični glasbi prvič pri adagio-stavku njegove VII. sinfonije.

Nekaj splošnih opazk o njegovih delih.

Slavospev svojemu Stvarniku je zapel v treh latinskih mašah (d-, e- in f-mol), Te Deumu in v 150. psalmu — »Hvalite Gospoda«. Besedo psalmistovo »Hvalite Ga s cimbali«, je vzel dobesedno. Njegove cerkvene skladbe smemo upravičeno smatrati — poleg Lisztovih — kot prve predstavnice moderne cerkvene glasbe; v teh delih so porabljene pridobitve klasične polifonije 16. stol. glede deklamacije in obdelave besedila, svoj umetniški izraz najde Bachova fuga, inštrumentalna tehnika 18. stol. najde svojo izpopolnitev z Lisztovim in Wagnerjevim napredkom in na tej solidni podlagi si ustvari iz globoke notranjosti glasbeni govor izviren v harmoniji in melodiji, s katerim tolmači svojemu Bogu čuvstva iskrene ljubezni do Njega. Zbor kot orkester sta vodena z izredno samostojnostjo, vendar enotnost izraza s tem nikdar ni kaljena. V d-mol maši vpleta skladatelj rad daljše orkestralne uvode in medigre, kjer se nehote kaže njegovo nagnjenje, prosto, neodvisno od besedila dati duška svojemu izrazu.

Druga maša je mišljena za 8-glasni zbor in pihala brez flaut; veličastni polifoni kori v Kyrie, Sanctusu in Agnusu nas zazibljejo v 16. stol., če bi nas orkester ne spominjal, kje da smo. Tretja v f-molu formalno ne odgovarja liturgičnim predpisom in je izvedljiva le v koncertni dvorani.

V arhitektoničnem oziru predstavljajo njegove mašne skladbe po zunanje kot po notranje pravo ciklično obliko s tem, da podobne dele mašnih spevov z vodilnim motivom med seboj zveže in enotno zaokroži; tako se vežeta med seboj: Kyrie-Agnus, Gloria-Sanctus-Benedictus, Qui tollis peccata-Kyrie, i. t. d. S tem dobe ti raznovrstni spevi močno medsebojno vez. Wagnerjeva tehnika vodilnega motiva mu je bila pri tem vzor.

Vendar težišče Brucknerjeve moči leži v njegovih devetih sinfonijah; v sinfonični glasbi je on prvi za Beethovnom.

Klasična oblika sinfonije obsega v uvodnem delu (ekspoziciji) dve temi, ki sta v svojem značaju docela različni: prva v toniki, ima docela heroičen, energičen značaj, druga, na dominantí, je lirična kantilena; na to je navezan še kratek domislek — povzet večinoma iz materiala prejšnjih tém, ki v odločnih potezah zaključí prvi del. Temu sledi izpeljava tem

kot II. del, kjer nastopita obe temi v različnih obdelavah in nato ponovitev I. dela, kjer sta obe temi na toniki.

Bruckner si je to obliko po svoje prikrojil; glavnega stavka večkrat ne prinese dovršenega, ampak pusti, da stavek raste pred nami in šele v katem tretjem zagonu stopi popoln pred nas (prim. IX. sinf.). Obe temi sta si v svojem značaju večkrat docela podobni — ni zaželenega nasprotstva med njima (prim. VII. sinf.). Zaključni stavek je enako široko razpleten kot prvi in drugi tako, da dobimo 3 teme, radi česar potem tudi drugi del izdelave silno naraste; k vsemu dodane še »kodo«, ki je navadno zaključi z velikim pedalnim tonom, kjer se tema prvega stavka pokaže še enkrat kot v neki apotezi.

Posebnost njegova je še poleg tega uporaba koral, kar se posebno očituje v zadnjem stavku 5. sinf., kjer k celemu aparatu pristopijo še 3 trombe, 3 pozavne, 4 rogovi in basovska tuba, in ob največjem stopnjevanju v valovje celega orkestra z vzvišenega prostora zatrobijo koral.

Najodličnejše mesto tvorijo njegovi *adagio*-stavki — za Beethovnovimi edini v tej vrsti; grandioznost teh stavkov, združena z neko prav iz srčne globine izkopano prošnjo, se da le občutiti, popisati težko. Ravno zaposlenemu z *adagio*-stavkom VII. sinf. mu je došla vest o nenadni Wagnerjevi smrti, ki ga je tako pretresla, da je delo nadaljeval in dokončal pod tem vtisom — kot nagrobni spev največjemu mojstru. Turobni *cis-moll* — s katerim začenja — najde v silnem stopnjevanju svoje nadaljevanje in višek v jasnem *c-dur* akordu, kot bi hotel Bruckner zbuditi in poudariti neomahljivo vero v boljše, srečnejše onostransko življenje.

V *adagio* IX. sinf. si je pa skladatelj sam sebi zapel labudji spev — slovo od življenja. Kot veliki duhovnik stoji Bruckner v teh stavkih pred nami; sovražna kritika mu je nadela zbadljivko: »Messias von Ansfelden« in skoro da je s tem nehote zadela pravo jedro.

V svojih »scherzi«, ki so formalno najmanj zapleteni, se kaže Bruckner pravega »Oberösterreicherja«, ki je zasidran z dušo in telesom v domačo grudo, kot Grieg ali Dvořák v svojo domovino. *Finali* — so odstavek zase; smatrati jih moramo kot res zaključne stavke cele sinfonične stavbe, kot nujno posledico prvih treh stavkov, kot razvozljaj vseh bojev, vprašanj, dvomov, ki se porajajo tekom cele skladbe.

Zato se v finalu prikažejo še enkrat vse glavne misli prejšnjih stavkov in na koncu zadoni še enkrat kot v apotezi glavna tema prvega stavka, ki zmagoslavno dokonča celotno delo. Tu je stopil Bruckner korak naprej v primeri s klasiki in pretrgal tradicijo, radi česar je seveda kritika ostro padla po njem. Kdor torej motri te finalne stavke le kot del zase, brez zveze s predidocim, ima pred seboj nekaj, s čimer ne ve ne kod ne kam.

Neka stopnja do te usovršenosti na sinfoničnem polju so bila njegova cerkvena dela; kot je njegova dovršenost v sinfonijah večja, tako je tudi ona skrivnostna póteza globoke vernosti tukaj še večja. V cerkvenih delih prosi, hvali, časti Stvarnika; v sinfonijah se pa po bojih in križih

vsakdanjega življenja preko vse malodušnosti tudi prerije do Njega in mu v veličastnih koralih potrdi svojo vero. In ravno ta izpoved, ki se tako izvojuje in izsili tedaj, ko človeška slabost omaguje, daje povod, da lahko rečemo: Bruckner je še bolj v svojih sinfoničnih skladbah cerkven kot pa v cerkvenih. Ni treba pri tem misliti na uporabo koral, temveč ves značaj njegovega ustvarjanja je določen po notranji vernosti. Njegovo ustvarjanje je meditacija, notranje gledanje Boga, ki daje njegovemu življenju in delovanju pravo vsebino. Dvomljivec Beethoven si to izvestnost božjega bivanja šele pribori: Brüder, über Sternenzelt muß ein guter Vater wohnen — Bruckner je te vere tako poln, da jo drugim oznanja.

(Konec prih.)

Kako in kje sem nabiral slovenske narodne pesmi.

(Dalje.)

Piše Franc Kramar, bivši nabiratelj slov. narodnih pesmi.

Opis četrte pesmarice.

Ta pesmarica je po obliki podobna prvi pesmarici in obsega 151 pesmi brez napevov. Kdaj je spisana, ni nikjer natančno povedano, pač pa je po neki pesmi iz te pesmarice soditi, da l. 1775., torej tisto leto, kakor že prej opisana tretja pesmarica. Tudi ni nikjer povedano, da je to obširno pesmarico spisal Ambrožič, dasiravno jo je brez vsakega dvoma, ker je pisava ravno taka kakor v prvi pesmarici, kjer se je on podpisal. Zanimivo je tudi, da je v tej pesmarici podpisan že omenjeni Matevž Kračman ali »šmarski šomašter«, dasi zagotovo vemo, da je ni on spisal, ker ako je bila pesmarica spisana l. 1775., je bil takrat Kračman šele petleten otrok (roj. 1770. leta). Da je bil pa on imejitelj te pesmarice l. 1793., nam priča ta podpis, katerega pa ni on sam podpisal, ampak ga je na njegovo prošnjo za njega podpisal neki Bernard Štrubelj, kar bomo kmalu slišali. Verjetno je, in lahko sklepamo, da je to pesmarico izročil Ambrožič Kračmanu takrat, ko je šel iz Dobrepolja v Preserje službovat, — kar bomo še pozneje slišali — kar je bilo ravno takrat nekako okoli l. 1793., ko je bil Kračman podpisan. Tisti Kračmanov podpis je v nemškem jeziku in se glasi v slovenščini tako-le:

Matevž Kračman,
organist in učitelj
normalne šole v Šmarju
Leta 1793.

naprošeni izvršitelj

Bernard Štrubelj,

dne 8. maja,

cerkveni služabnik takratnega

Gregorja s pohabljeno nogo.

Kdo je bil ta Bernard Štrubelj, ne moremo natančno vedeti, toda to vemo, da je bil Kračmanov prijatelj, ker je tudi v prvi pesmarici, spisani l. 1771., nekaj njegovega pisanja v nemškem jeziku, ki pa za nas nima drugega pomena kakor to, da vemo, da sta s Kračmanom imela takrat obe te pesmarici v lasti, in morda tudi druge, na katerih nista nič omenjena, kdo ve. V »Domu in Svetu« od l. 1905. je v prvi številki tega lista jako zanimiv spis, pod naslovom »Šmarski šomašter in njegova doba«, kjer šmarski rojak g. Ivan Lah jako zanimivo opisuje Kračmana i. dr., in med drugim tudi

omenja, da se Kračmanu ni ljubilo pisati, ampak da mu je pisal pesmi njegov sopevec »selski mežnar«. Ker se je Bernard Štrubelj zgoraj podpisal »cerkveni služabnik«, je prav verjetno, da je bil on ta »selski mežnar«. Ker pa spet dvomimo, da bi navadni cerkvenik znal takrat nemško pisati in razumeti sploh nemško, je tudi lahko mogoče, da je bil ta B. Štrubelj tisti g. kapelan, ki je učil Kračmana orglati, o katerem omenja g. Lah v svojem članku na str. 12. Kdo je bil pa »Gregor s pohabljeno nogo«, spet ne moremo zagotovo reči. Ali je bil takratni g. dekan baron Gallenfels, o katerem omenja g. Lah, ali je bil kdo drugi s tem imenom, tega ne vemo. Pač pa lahko izračunamo, da je bil l. 1793. Kračman šele 23 let star, in da je že bil za organista in učitelja v Šmarju, kjer je bil vsega vkup za organista celih 57 let. Gotovo sta bila z Ambrožičem velika prijatelja, saj sta bila oba orgnista-pesnika-učitelja. Umrl je Matevž Kračman v Šmarju 1854. leta.

Ta obširna pesmarica obsega sledeče pesmi:

- Od suetiga Duha pred pridigo: Prid sueti duh, ô stvarnig ti k nam, * Resueiti sedi greišnikam, * deb poslusal...
- Na s: s: trojze dan pred pridigo: Prid sueti duh, Resueiti ti nas, * deb mi zhastili vfaki zhas, * boga ozheta...
- Na s: s: trojze dan pred pridigo: Prid sueti duh, v tebe verjemo, * v vse trij pershone mij saupamo, * vseh treh...
- Na pepeunizhno sreido al pa nen drugi žait, vifsa: Rumar lubi, Bounik tudi. —: Zhloveg, ozhes, Alli nozhes * bosh mogu ômreiti enkrat, * premišli Enu, v tejm seulejnu, * komu bul slusis vez, * al bogu ali...
- Na pepeunizhno sreido: O Zlovig, sdei mores verjeti, * kok hitru vse sgine na sveti! * vzherai ie biu...
- Na pepeunizhno sreido: Povei, kai je ta sveiti, * j(s)loim blagam preklet, * vse sgiae inu mini, * koker...
- Od teiga praviga cil nu konzha, h katermu lmo stvarjeni, inu koku Malu se ga Ahtamo, vifsa s: Nodburge: O Zhlovig, premišli tu smano narpreit, * de ti stvarjen neifsi famu sa ta sueit, * buh te je le...
- Od greišnih mišli, inu koku ie Angela v luciferia preobernu; vifsa: kai deilas, o zhlovig, na sveiti. —: Greisnig, skus tu premišluvati, * zhe zhes fmertni greih prou spofsnati, * famu kir so le fmislijo...
- Od fmertniga greiha, koku greišnika oshlipi, de ne sposna boga sebe nu greiha, vifsa s: Joanesa ta stara: Spofsnei febe, zhloveg en Mallu, * Neikulk tud boga sposnei, * Nu kdu si ti, ksi boga Reshallu, * Narvez...
- Spet od hudobniga greiha, koku mozhnu nu groshnu ga louh sourasi, visho s: trojzhe. —: O Zhloveg, kir vezhrat fhlishis prou od Resnize, * prosem te she Enkrat, savol toje dushizhe, * premishli smertni greh...
- Od strasne fmerti Eniga greisnika, Aria s: Nodburge ta stara. —: Kaksnu seuleine, taka smert, * zhlovig si...
- Od srezhne fmerti enga pravizhniga, Aria s: Josta. —: Zhlovig, li shlishou, kaksno smert ti greisni imaio itd.
- Od Te perve sodbe po smerti teiga zloveika, Aria pepelnizhne peifsmi. —: Zhloveg sa smert vifak Dobru vei, * kdu...
- Od Nafsiga Lestniga Tellesha, De bo tudi enkrat vezhno; Aria: vefsellu poushignem jest donis moi glas. —: S'he vam imam E'ne Reizhij * sdei postavit pret ozi, * oh premisli ti zloveg preit, * bodes vstou od...
- Od Te Druge strafsne sodbe, na sodni dan, kai bo pret sodbo, per sodbi, nu po sodbi. Aria: Rumar lubi, bounig tudi. —: Oh o zhlovig, profsem Milu: * pusti sueit enkrat Na stran, * smisli, kok set bo godilu...
- Od Prenafsrezhne h peklu obsojene Dufse, Nu na vezhne zhashe preklete; Aria: oh o greisnig, greihi toij: Oh greišnig, zhe te na vstrafsi * Tebe ta strasni sodni dan, * peide smislio pozhashi, * sdei te pa h peklu...

- Od pekla nu koku tam Cain nu fkerjot klagujeta; Aria s: petra Regulata. —: Aube, joh, strasna besheida! * oh peku vezhna keiha ti! * zheio sdei prou zloung pregleda, * guishnu More trepetati itd.
- Od vezhnosti bresh konzha; Aria koker ta od pekla. —: Ta vezhnost fe perblishuje, * vmreit vfse more kar shivi! * Letu vfak Rad premisljuje, * kater sha dusho prou skerbi: * vezhnost stoj... .
- Od Nebefs, koku Mal na vezhnu vefsele spomnimo. Aria: kai deilash, o zhlovig, na sueiti. —: Nebefa, Nebu, gdu prafsa sate? * jest bom sdei sdehnu, kir spomnim nate, * keb vezhkrat Nebu...
- Od Nebeskiga Paradifsa, kai se na Lestnust bo tam imeilla Dufsa inu Tellu; Aria s: Josta ta stara: Zhloveg, zhe upaine imas * priti v Nebeski Raij, * skufsei sdei mislit ti en zhas * Na tisti...
- Od prave zeiste prut Nebefsam, tu je pot teiga krisha. Aria koker od sodniga dneva ta g peifem. —:Gdur zhe hodit prou sa mano, * pravi isvelizhar nas, * ta vsemi soi krish na Ramo, * nosi ga...
- Od Reu inu Nadluh, katere buh pofsle dobrim k suelizhani, greisnim h pogubleini: Aria s: Trojzhe: O Zhlovig, vprashas dostikrat, * sakai terpish na sueiti? * suet gregor zhe odguvor dat, * mu...
- Od teiga sueta golfije, kok on sapeluje. Aria s: Joannesha Nep: ta stara. —: Zhloveg, zhe zhes ta suet sposnati, * koku je golufen vfselei, * skus ga en Malu premislati, ** bosh diau golufa...
- Od duejah slusb, de bogu nu Hudizhu vkupei se neima slusiti. Aria: Nodburgo zhastiti. —: O Zhlovig, podati zhe se zhes h bogu, * tok morefs preit dati hudizhu slovu, * ne mores te dua...
- Od zhasa, katir je bres nuzha preteku, nu koku bi imeili to perloshnost stemati, nu pa sdei h nuzhu obrniti. Aria s: Nodburge ta stara. — Oh zhlovig, na veis kai imas, * se nu dobru premosnost itd.
- Od Christousoga Navka, katerga vbuga, tu je snamine, de bo suelizhan, katir pa Ta sueit vbuga, je snamine Teh sgublenih. Aria: kai deilas, o zhlovig, na sueiti. —: Buh fie od vekumei ima v stiveini, * ktir bodo suolen al sgubljeni, * satu o zhloug, smano sdihujes, * Dokler letu na veis, kam Enkrat puidefs.
- Od Nepokoia strasne nu hude veisti. Aria: Nodburgo zhastiti. —: Kral David klaguie, zhe lih bogu sueist, * de neima pokoia Nigdar nega veist, * kie le gersiu enkrat, * kulk smo mi stukrat itd.
- Od scrupelnosti al Tefsave nu tudi nasrezhne firoke veisti. Aria kranska Masha. —: Gdur voisko ima, * neima Meru, * bod leitu ali fima, * vfeli je v trepetu, * kamer se...
- Od ene dobre srezhne inu vefsele veistij. Aria: Gori vsignem stimo mojo. —: Sello zhlovig to Narvezhi * ima vsaktir le toku, * Deb Rad imu Dobro srezho, * sdrauje, zhast nu sa blagu, * Letu...
- Od Millosti boshie, koku te greisnike Milostu klizhe k sebi vfselei gospud buh. Aria s: Trojizhe: O Zhloveg, vem, de fellif sam * Enkrat patrostan biti, * zhe le ozhes tui greisni stan * do konzha...
- Od narvezhiga upaina, na tu kar nam je vezhni buh oblubu. Aria suete Trojizhe. —: Reifs je, oben na vei, kam ima enkrat priti, * vender buh sapovei, De mu imamo shlusiti itd.
- Od velke spoudi, general imenvane. Aria suete Magdalene. —: O Zhloveg, Tentave, velike skusnave * obdalle, stiskale bodo Enkrat * na pulledno uro, kir Hudizhi bodo * skafsalli...
- Od Pobulshaina, inu kai ie striti de nas surasnig spet ne premaga. Aria: gori vfignem stimo mojo. —: Oh zhlovig, fi vezkrat oblubu, * nu Mozhnu si vseu napreij, * De bofs Dobra...
- Od pokure, de po spoudi imamo vfsellei natu mislet inu nihdar poshabit. Aria od seuleina velke Mashe. —: Zlovig, tebi sdei * je veidet terbei, * kar she neisi veidu prei, * kader se spoveis itd.

- Od s: obhajila, de imamo bul pogostim h teimu perstopiti. Aria: kai deilash, o zlovig, na sveiti. —: O S'mishlimo, kok sho Negdaini * pravizhnu siveilli christiani, * Tog sueti nu brumni so bli, * sho...
- Od ponouleina smertniga greiha, inu kai sgubi nu sadobi kader greih ponovi. Aria: Nodburgo zhastiti: Po fsalosti veliki se vsak vefseli * shlasti kso greisniki prou vgnadi boshij, * fo Reifseni skeihe...
- Od vifsozhiga stanu, gdur gnado boshio ima, inu od velizhiga strahu gdur jo Neima. Aria s: Roka: O Zhlovig tebi, nu tudi febi, * Dam en Navug danasni dan, * zhe premislujesh, tok smano...
- Od strahu boshijga, de vselei v strahu se More siveiti. Aria od Deikle. —: O C'hristian, brez strahu sivish, * kir si zhes oblubiti, * De guisnu se nez na bois * suelizhaine lgubiti.
- Od skode nu kai sadobi katir nadousnost sgubi. Aria: Nodburgo zhastiti. — O Greifsnig sgubleni, premifli ti sdei, * koku se je tebi godillu poprei, * koku bogat si biu, k she neifi...
- Od Terdovratnosti teh, katiri spokuro odlashajo do sadne urre. Aria Angelzha varha. —: Leta glas se skusi slishi: * o greifsnig, spokori she! * greisnig leteiga na slisi, * inu nez...

(Dalje.)

Iz odbora Cecilijinega društva v Ljubljani.

Redna seja se je vršila 25. februarja. Navzoči so bili: predsednik P. H. Sattner in odborniki Dostal, Kimovec, Mantuani, Premrl in Steska. G. Premrl poroča, da se od raznih strani pojavljajo želje ozir. zahteve po cerkvenem ljudskem petju. »To je zadeva,« pravi, ki smo jo dolžni izvesti, pa je do danes še nismo. « Navaja okrožnico našega g. škofa, zadevno resolucijo V. katol. shoda in dolgoletne napore po raznih listih in glasbenih tečajih, ko smo skušali s peresom in besedo dokazati, da je treba gojiti v cerkvi ne le zborovo, temveč tudi ljudsko petje. Zadnji čas se ti glasovi vedno bolj množijo. »Bogoljub« piše v tem smislu krepko in odločno. Nedavno se je na sodalni konferenci v Ljubljani, ko je bilo predavanje o liturgičnem gibanju današnjega časa, izrekla ista misel. Če kdo, je Cecilijino društvo poklicano, da da pobudo v tej zadevi, da določi neke smernice in navodila, kako naj se ljudsko petje uvaja. Taka čisto konkretna in vobče lahko izvedljiva navodila naj Cec. društvo sestavi in predloži g. škofu za uporabo pri letošnji sinodi. — Dr. Kimovec omenja, da je že dosti pisal o tem predmetu, in ugotavlja, da ljudskega petja ni izrinilo iz cerkve cecilijanstvo, marveč je izginilo iz cerkve že prej. Pričeli so na koru z novimi pesmimi, ki jim ljudstvo ni bilo kos, in tako je cerkev utihnila. Obstoja pa je pri nas ljudsko petje, za kar smo imeli priče: Slomška, Aljažovo mater, Gerbiča in druge. Če hočemo zopet vpeljati ljudsko petje, moramo ljudem dokazati, da je enoglasno petje tudi lepo. V ta namen naj se sestavita recimo dva govora za gg. župnike, ki bodo z njima razjasnili ljudstvu važnost in pomen ljudskega petja, način, kako naj se vpelje in bodo vernike navdušili za sodelovanje pri službi božji. Za zgled se lahko navede vojaštvo in Orli, ki korakajo enoglasno pojoč in jim to petje poživilja utrujene ude. Za prvi poskus zadostuje Premrlova pesmarica, le žal, da je prirejena deloma za dva glasa. — Dr. Mantuani: »Ali je nesreča, če se poje dvoglasno?« — Dr. Kimovec: »Nikakor ne. Ljudsko petje ostane kljub temu.« — Dr. Mantuani: »V mestih bo vpeljava ljudskega petja težja, lahka pa na deželi. Šola nam ne bo dosti pomagala, pač pa organizacije.« — Msgr. Dostal meni, naj bi višji šolski svet na okrajnih konferencah spravil ljudsko petje na razgovor, zlasti, da bi se učenci v šolah učili tistih pesmi, ki

se pojo v cerkvi. Po daljšem razgovoru, ki so se ga udeleževali vsi odborniki, je msgr. Dostal stavil predlog: Ljudsko petje naj se vpelje! Najprej naj se vzgoji jedro s šolarji in organizacijami, potem naj se pritegnejo še drugi verniki. V tem smislu se poroča na škof. ordinariat, ki bo dal navodila cerkvenim predstojnikom.

Pravila za organiste in cerkvenike, ki so bila sklenjena na drugi sinodi, se izroče gg. Dostalu in Premrlu v pregled in event. preureditev.

G. Premrl poroča, da je prejel od g. svetnika I. Mercina iz Gorice dva spisa: Slovenski pritrkovavec in Cerkovnikovo opravilo v zvoniku in prosi, da se odbor Cec. društva zavzame za izdajo teh del. V ta namen naj bi par gg. odbornikov spisa pregledalo in izreklo svoje mnenje. Se bo zgodilo.

Koncertna poročila.

I. Koncerti v Ljubljani. — 2. febr. je orkester Zveze godbenikov za Slovenijo priredil I. matinejo. Dvořakovo overturo k operi »Vrag in Katrac«, Griegove Norveške plese in Dvořakove Šlovanske plese št. 15 in 16 je vodil kapelnik Balatka, Čajkovskega sinfonijo ravnatelj Rukavina. Matineja je krasno uspela. Skladbe so bile lepo in vzorno izvajane. Zlasti smo uživali Dvořakove Slovanske plese in Čajkovskega sinfonijo, ki je bila naravnost sijajna in je naredila mogočen, silno globok vtis. — 4. febr. je bil koncert ge. Vilme Thiery-Kavčnikove. Odlična pevka, ki deluje letos kot gost v belgrajski operi, je v prvem delu svojega edinega koncerta nudila izbrane pesmi skladateljev: Škerjanca, Adamiča, Konjoviča, Marxa, Pfitznerja in Strauša. Konjovičeva »Pod pendžerici« je značilno jugoslovanska pesem, deloma že orientalskega tipa. V tej kakor tudi v Straufovi Ceciliji nam je bila umetnica posebno všeč. V drugem delu je ga. Thierry zapela slavno Gounodovo Ave Maria, ki jo je poleg klavirja spremljal na violi prof. Jeraj, in Massenetovo Elegijo; za sklep je dala štiri arije: iz Saint Saensove opere »Samson in Dalila«, iz Musorgskega opere »Kovanščina«, iz Wagnerjeve opere »Rienzi« in iz Mascagnijeve »Kavaleria rusticana«. Zlasti v arijah je pevka razvila celo bogastvo svojega obsežnega in polnega glasu. Na klavirju jo je spremljal g. skladatelj L. M. Škerjanc. — 9. febr. je bil v opernem gledališču koncert znamenitega ruskega baritonista Pavla Holodkova, ki je pel izvečine ruske pesmi. — 11. febr. je bil prvi koncert jugoslovanske komorne glasbe. Za letos so določeni v ta namen štirje koncerti. Vrše se v filharmonični dvorani in jih prireja Filharmonična družba. Pri prvem koncertu sta bila izvajana dva jugoslovanska godalna kvarteta: Božidar Širolov: Medjimurski v D-molu in L. M. Škerjančev v D-duru. Poleg teh še Čajkovskega kvartet v F-duru. Širolov kvartet ima 4 stavke, jasno začrtane po jugoslovanskih temah. Napravil je vtis zrelega in značilnega hrvatskega dela. Škerjančev kvartet, čigar prvi stavek je bil zložen v l. 1917—18, ostala dva pa l. 1921, je v obliki precej prost, po vsebini pa globok, resen, plemenit in vseskoz nežno občuten. Izvajal je kvartete zagrebški kvartet (Fr. Arany I. gosli, M. Graf II. gosli, D. Arany viola, U. Fabri čelo). — 17. febr. je bila II. matineja orkestra Zveze godbenikov za Slovenijo. Vršila se je kot mladinska prireditvev. Izvajali sta se prvi dve seriji Dvořakovih Slovanskih plesov št. 1.—8. Uvodno besedo je govoril prof. E. Adamič. — Isti dan se je vršil pevski večer mladinskega zbora Cec. društva šentjakobske župnije v prostorih šentjakobske prosvete. Mladinski zbor ni sicer številen, a ima dober material, nadarjene, pridne pevce in pevke. Reči moramo, da smo bili ob lepo izvršeni prireditvi presenečeni. Zbor je pod vodstvom g. Janežiča zapel 10 mešanih in 5 moških zborov. Ni bilo sicer vse enako dobro zapeto, a po večini je bilo petje prav lepo, semtertjeje dovršeno. Kot zelo uspele omenjam n. pr. Foersterjevega »Pevca«, Lajovčeve »Pastirčice«, Hribarjeve »Mlatiče« in Žgančevo narodno »Dil-dil-duda«; tudi par moških zborov n. pr. Fajglovo »Molitev za slovanski rod« in Gašparičevo »Koso« smo z

zadovoljstvom poslušali, Zelimo mlademu zboru še nadaljnih najlepših uspehov. Pred nastopom pevskega zbora je msgr. Steska govoril o pomenu petja in glasbe. — 28. febr. je bil v Kazini koncert ruske pevke Borodina. Pela je ruske, ciganske in druge pesmi. — 3. marca so se na internem večeru »Kluba mladih« izvajale skladbe Matije Bravničarja, člana tukajšnjega opernega orkestra. Bilo so skladbe za klavir in za petje s klavirjem. Izvajali so jih: operna kapelnika Matačić in Neffat, operna pevka Sfiligojeva in operni pevec Šubelj. Pesmi je spremljala gdč. A. Vogelnik. Skladatelj Marij Kogoj je v svojem poročilu »Slovenec« dne 8. marca Bravničarjeve skladbe pohvalil kot izrazito moderna dela s pristnim slovenskim občutjem. — 10. marca sta bila hkrati dva koncerta: II. koncert jugoslovanske komorne glasbe in sinfonični koncert orkestra Zveze godbenikov za Slovenijo v proslavo 100 letnice rojstva Bedřiha Smetane. Obeh se ni bilo mogoče udeležiti. Na sinfoničnem koncertu, ki sem bil na njem navzoč, se je izvajal ciklus najodličnejšega Smetanovega sinfoničnega dela »Ma vlast«, obstoječ iz šestih stavkov, polnih absolutno glasbenih in instrumentalnih krasot, poezije in ljubezni do češke zemlje. Dirigiral je kapelnik Balatka in prinesel s številnim izvrstnim orkestrom delo v vsej dovršenosti. Na koncertu jugoslov. komorne glasbe je pa zagrebški kvartet izvajal Konjevičev kvartet v D-molu, Štolcerjev v D-duru in povodom Smetanovega jubileja dva stavka iz Smetanovega »Mojega življenja«. Konjevičev in Štolcerjev kvartet sta — kakor čujemo — lepi in zanimivi skladbi, zlasti Štolcerjevo delo je izredno izvršno in globoko. G. Stolcer-Slavenski (roj. v Čakovcu 11. maja 1896) je bil pri koncertu osebno navzoč. — 12. marca se je vršil v stolnici cerkven koncert stolnega Cecilijinega društva. O njem poročamo v posebnem članku. — 16. marca je bila recitacijska matineja v filharmonični dvorani. Sodelovali so poleg recitatorjev: ge. Marije Vere, g. Lipaha, g. Šesta in g. Kogoja kot spremljevalca recitacij na klavirju še g. Betetto, gdč. Vida Jerajeva, ga. Thierry in g. Neffat. Matineja je častno uspela. Samo recitacija orientalske pravljice o oslu ni bila primerna, pač pa se je zdelo kot smešenje nečesa dobrega, čednostnega. — 17. marca se je vršil III. dr. Čerinov sinfonični koncert. V proslavo 100 letnice rojstva B. Smetane sta se izvajali najprej dve Smetanovi sinfonični skladbi: Overtura »Libuša« z znameniti vvodnimi fanfarami in »Valenštajnov tabor«, daljša, živahna in blesteča, v 3 nepretrganih stavih razvijajoča se skladba. Gdč. Zikova je za izpremembo pela »Večerne pesmi«, ga. Cvejić pa »Nagovor kralja« od opere »Dalibor«. Oba sta zadovoljila in morala deloma ponavljati. Kot glavna skladba se je na tem koncertu izvajala »Jugoslovanska sinfonija« Milenka Paunovića, rodom Srba, kapelnika kraljeve gardne godbe iz Belgrada. Sinfonija je posvečena kapelniku dr. Josipu Čerinu in ima tri stavke. Vsakteri se odlikuje z zdravo, čvrsto invencijo, dobro zaokroženo obliko in pestro, dasi morda nekoliko pregosto instrumentacijo. V prvem stavku je posebno poudarjen glavni motiv usode, drugi stavek je prijazen kolo, tretji zmagoslaven spev s končnim spominom na zasledujočo usodo. Sinfonija je imela popoln uspeh, navzočemu skladatelju kakor tudi kapelniku dr. Čerinu in njegovemu orkestru je občinstvo ponovno izražalo priznanje. (G. Paunović je rojen l. 1889. pri Sv. Ivanu v Bački, glasbo je študiral na praškem in lipškem konservatoriju, kjer je poslušal Riemanna in bil učenec Regerja in Krehla.) — Dne 24. marca je pevski zbor mariborske matice priredil vokalni koncert, ki je prav lepo in častno uspel. 95 pevcev in pevk je nastopilo pod vodstvom ravnatelja Frana Topiča. Peli so umetne in narodne pesmi. Največji uspeh so dosegli s slovenskimi narodnimi in Mokranjčevim VII. rukovetom. Moški zbor je glasovno boljši od ženskega in je zapel celo vrsto zborov, med njimi nekatere izredno težke, n. pr. Michov »Atila in ribič« in zlasti E. Adamičeva dva: »Ljubici« in »Kralj Matjaž«. Nekatere narodne pesmi in par v narodnem duhu zloženih so morali ponavljati. G. Topič se je izkazal izvrstnega in odločnega pevovodjo in so se pete skladbe pod njegovo taktirko splošno dobro uveljavile; le pri nekaterih zborih je bil tempo malo preveč tagtjen, n. pr. v Lajovčevi »Kiši« in posebno v mojem »Zakaj?« (pri mestih: »na solnčne jadranske bregove« in »bili so nekaj naš raj«); tudi je bilo semtertje preveč presledkov oz. zarez. V splošnem pa smo bili mariborskega zbora zelo veseli in smo mu hvaležni za njegov obisk. —

Mladinska glasbena predavanja so se nadaljevala. VI. predavanje je obsegalo »čelo-sonato«. Sodelovala sta prof. Juro Tkalič (čelo) in prof. Ciril Ličan (klavir), oba iz Zagreba, in izvajala Benedetto Marcella (1686—1739) in Beethovna. VII. predavanje je bilo namenjeno mladinski pesmi in harfi. Sodelovali so: gdč. Saksova, g. Šubelj, g. Kogoj, ga. Lovšetova, gdč. Doubravska in g. prof. Jeraj. To izredno lepo predavanje so na splošno željo prireditelji ponovili. VIII. predavanje je spadalo v okvir Smetanove proslave. Obsegalo je izključno skladbe B. Smetana: samospeve in za gosli. Pred izvajanjem posameznih točk je dvorni svetnik prof. dr. Jos. Mantuani govoril o življenju in delu Smetane. IX. predavanje je imelo naslov: »Orgle in orgelske oblike«. Vršilo se je 26. marca v stolnici. Celotni spored: zaigro, medigro, doigro, pregled orgelskih registrov, sonato, variacije, tokato in fuga sem izvajal podpisani. Orgelske registre je v lahko umljivih, kratkih in točnih besedah pojasnjeval g. dr. Fr. Kimovec.

II. **Koncerti drugod.** Dne 12. januarja je društvo »Tomislav« v Varaždinu priredilo Bachov večer in izvajalo razne korale, cerkvene pesmi in božično kantato. Koncert je vodil dr. Krajanski. — Glasbena Matica v Mariboru je imela koncert 6. februarja. Izvajala je zборе Pavčiča, Premrla, Adamiča, Griegovega »Samotarja« in p. H. Sattnerja kantato »V pepelnični noči«. Baritonski solo je pel p. Kolb iz Zagreba. Koncert je vodil koncertni ravnatelj Fran Topič. — 18. februarja je Katoliški Savez v Splitu priredil koncert, na katerem so sodelovali: domača umetnica soprani-stinja gdč. Cveta Cindro, Rusa, operna pevca gg. Petrovsky in Arhipov, godalni orkester Filharmonije, prof. dr. Šlaus (gosli) in pevsko društvo Sv. Cecilija. Koncert je zelo lepo uspel. — 9. marca je mariborska Glasbena Matica priredila koncert v Ptuj. — 7. marca se je v Zagrebu v glasbenem zavodu vršil komorni koncert in so se izvajali trije jugoslovanski godalni kvarteti: Dobroničev, Škerjančev in Krenedičev. — 16. marca je bil na Jesenicah koncert godbenega in pevskega odseka Katol. del. društva. — 26. februarja je P. B. Sokol v Dubrovniku v frančiškanski cerkvi priredil orgelski koncert in izvajal Bacha, Bossija, Rennerja, Canestrarija in Guilmanta. — 2. februarja se je v Varšavi v dvorani glasb. konservatorija vršil koncert cerkvenih skladb pod vodstvom ministerijalnega vizitatorja g. Štefana Cybulskega. Na koncertu so peli dijaki in dijakinje osmih varšavskih gimnazij. Na sporedu so bile tudi dve skladbi našega skladatelja Josipa Klemenčiča: Dijete Isus in Regina coeli, ki jih je pred leti objavila hrvatska Sv. Cecilija. S. Premrl.

Dopisi.

Št. Vid pri Stični. — G. urednik! Pošiljam Vam nekoliko poročila o svojem organskovskem delovanju. Prvo službo sem nastopil 1. 1922 meseca avgusta v svoji rojstni župniji na Trebelnem pri Mokronogu. Razmere so kmalu nanesele, da sem šel v službo v Št. Vid pri Stični in 1. 1923 meseca maja sem tu prevzel službo. Kakor povsod, tako je bil tudi tukaj začetek težak. Ta fara je bila brez rednega organista menda dve leti in tako so bili s petjem skoraj pri koncu. Včasih se je zgodilo, da tudi ob nedeljah ni bilo petja. Pevke, katere so pele pri prejšnjem organistu, so večkrat štrajkale in tako so tudi pod mojim vodstvom samo enkrat pele in zopet je bil štrajk. Zato sem moral začeti učiti druge. Spravil sem skupaj tri soprane, tri alte, tri tenore in tri base. Učil sem jih po trikrat, včasih tudi po štirikrat na teden, da smo se mogli naučiti zadosti pesmi za na kor. Učim pa tudi zborov naraščaj, moški in ženski, da ga počasi priučim za kor, kadar se mi kaj okrži sedanji zbor, pa tudi sicer je premajhen sedanji zbor za tako veliko cerkev. Tak je zbor. Orgle so bile tudi zelo razglašene in zaprašene, a sedaj zadnjo jesen so bile tudi urejene. Uglasitev in snaženje je stalo nekaj čez 5000 kron. Pojemo pa, ob večjih praznikih pri eni sv. maši latinsko, drugače pa le bolj lahke novejšje pa tudi starejšje pesmi od raznih skladateljev, včasih tudi kakšno težjo, kadar imamo več časa za učenje. Lažje pesmi pa tudi zaradi tega večkrat pojemo, da se jih ljudje po cerkvi hitreje nauče. Začel sem upeljaviti ljudsko petje in mislim, da bo

obdržalo. Prišel sem pa takole: Najprvo pri otrocih. Učil sem jih večkrat Marijine pesmi, da jih pojo pri shodu Mar. vrta. Potem sem jih začel učiti evharistične pesmi, da jih pojo po sv. maši med obhajanjem s spremljevanjem orgel in tako so dobili korajžo. Za šolske maše jih pa v šoli nauče, jaz jih samo spremljam pri sv. maši z orglami. Ko so tako večkrat slišali ljudje peti otroke kar v cerkvi s spremljevanjem orgel, sem lahko dobil kmalu več deklet Marijine družbe in nazadnje še fante Marijine družbe in jih začel učiti Marijine pesmi za pri shodih in potem pa še blagoslovne za pri popoldanski službi božji. Dobil sem knjižico »Pojte« in jih že prodal 80 izvodov. Sedaj pa učim peti vsako nedeljo po prvi sv. maši fante. K vaji jih pride okrog 20, po deseti sv. maši pa dekleta. K vaji jih pride okrog 40, po popoldanski službi božji učim zborov naraščaj, teh je 14. Dvakrat na teden učim otroke, ko nimajo šole. Teh je okrog 50. Vse te ljudi učim iste pesmi in jih potem ob nedeljah pri popoldanski službi božji vsi pojo po cerkvi. Tudi pevski zbor gre pred altar, ker se na ta način bolje vzamejo skupaj. Kaj bomo peli, se že prej pri vaji dogovorimo. V cerkvi samo zaigram par taktov dotične pesmi, da ljudje vedo, kako hitro in kako visoko se začne; ko tako preigram par taktov, naredim še kadenco in preneham, takrat pa začnejo po cerkvi peti. Tako sem jih navadil pri pevskih vajah. Sedaj učim z zborom vred okrog 140 ljudi in vse to že poje po cerkvi ob nedeljah popoldne, zraven pa pritegnejo tudi drugi. Pojo večinoma enoglasno, ker jih tako učim, če je pa pesem bolj znana, tudi dvoglasno. Ob praznikih, kadar so pete litanije in če ni slabo vreme, jih pride veliko v cerkev, posebno še zato, ker vedo, da bodo peli. Takrat je toliko glasu, da bi lahko s polnimi orglami spremljal¹ in bi bilo še petje močnejše. Počasi jih bom naučil, da bodo še pri eni sv. maši ob nedeljah peli, ker potem bo pevski zbor bolj prost in bo lahko bolj dovršeno pel. Toliko za enkrat. O nadaljnem uspehu bom pa že še poročal, če Bog da.² Žagar Pavel, organist.

Iz Idrije. V zadnjem C. gl. poroča goriški sobrat o zvonovih, katere preskrbljuje »Opera di Soccorso« cerkvam v novih provincijah. Naj dopolnim dopis od svoje strani in povem, da smo v Idriji in v Spodnji Idriji z njimi popolnoma zadovoljni.

Minilo je pač že 40 let, odkar so pri podružnici sv. Andreja v škofjeloški župniji omislili tretji veliki zvon. Zvonar Samassa je poslal svojega izvedenca k nam, naj na licu mesta pregleda vse v zvoniku in naj natančno določi glas obeh zvonov. Oglasil se je pri župniku in poprašal po meni, takratnem odnotnem kaplanu. Njegov šef mu je namreč naročil, naj me prosi, da ga spremim tja in skupno z njim potrebno določiva. — Še danes ne vem, kako me je taka čast došla. Vesel sem se odzval vabilu in kmalu sva bila v zvoniku. S sključenim prstom udarim ob zvon, vzamem svojo piščalko z glasom »a« in povem, ta glas ima zvon. Monter meni, da je malo nižji, morda za pol tona. Še enkrat poskusim in ostanem pri svojem, on pa tudi ne odneha. — »No saj si lahko pomagava,« reče monter, vzame iz zavitka mal glasben instrument, ga nastavi ondi, kamor kembelj udarja ob zvon ter počasi — počasi piska, vedno nižje, ne po pol tonih, ne po četrť glasu temveč kar po črtah — Striche — naenkrat zvon zapoje tako ljubo in odločno, da sem bil kar presenečen. »Tó je pravi glas«, omeni monter in pokaže na lestvi svojega instrumenta. Rdečica me je obliła, kajti zgrešil sem skoraj za malo terco, monter za cel ton. Ni namreč vse eno, kje udariš ob zvon. Sedaj sva oba spravila svoje orodje, jaz piščalko, on svoje vilice; in lahko sva precizno vedela, kake glasove imata zvona. Enako sva par mesecev pozneje pri sv. Valentinu, župnija Javorje, natanko znala, katere glasove imajo trije zvonovi v zvoniku in kateri glas mora imeti novi veliki zvon.

Teh svojih skušenj in nezdod sem se spomnil, ko je naša »Opera di Soccorso« obetala nove zvonove. Pri konferenci sem razložil duhovnikom, kaka težava je k starim zvonovom nove omisliti, posebno še, ko ima vsaka firma svojo posebnost, n. pr. prejšnje

¹ Semtertje, zlasti pri koncu petih litanij so pri takšnem ljudskem petju polne orgle naravnost potrebne. — (Urednik.)

² Za Vaše poročilo se Vam najlepše zahvaljujem, zlasti pa še za to, da ste tako krepko, preudarno in zato tudi uspešno se lotili cerkvenega pëtja. Čast Vam in priznanje! Naj bi Vaš zgled obudil mnogo posnemovalecv! — (Urednik.)

Idrijske zvonove je Samassa označil, da so točno v H-dûru uglaseni, a veliki H je bil bolj C kakor H. Predlagal sem, naj se piše tvrdki Broili v Videm, ki bo za vse naše cerkve vlivala zvonove, naj pošlje svojega izvedenca na naše stroške pregledat vse zvonike in določiti natanke glasove starih in novih zvonov. Vsi župniki so temu pritrdili, vsaka cerkev bo radovoljno plačala, kolikor njo zadene, da le dobimo čisto uglasene zvonove. Pisal sem zvonarju, naj pošlje svojega monterja v idrijski dekanat, preskrbimo mu voz, hrano, stanovanje, jaz ga povsod spremljam in damo mu nagrado, katero tvrdka določi.

Odgovor je bil negativen. Tehnika je toliko napredovala, da ni potreba takih ceremonij pri novih zvonovih.

Kaj smo hoteli? Zvonovi se nam dajo zastoj, torej udajmo se, posebno, ker nismo večji nove tehnike. Vendar sem za Idrijo in Spodnjo Idrijo določil glasove na podlagi normalne uglasbe po Gaučevem sistemu, kjer ima glas »a« 340 tresljajev na sekundo. Za druge cerkve nisem mogel, ker sem moral prevzeti verouk na gimnaziji in obrtni trgovski šoli. 15 ur na teden šole in še drugi posli niso mi dovolili ekskurzov iz mesta.

Leto in pol je minulo, odkar smo dobili za Idrijo 12 zvonov; 4 za župno cerkev, 8 za tri podružnice, obenem tudi 2 zvonova za Spodnjo Idrijo, ker so menda mislili, da je Spodnja Idrija idrijska podružnica.

Zakaj imamo mi že toliko časa zvonove, druge župnije v dekanatu pa še nobena, je vzrok, ker smo se takoj zglasili, ko je »Opera di Soccorso« povedala, za kaj gre, in drugič neke usluge, ki sem jih nehote napravil na dve strani. Zahvalilo se mi je za izkazane dobrote in obenem namignilo, da mi radi vrnejo protiuslugo, če imam kake želje. Takoj sem odpisal, da mi lahko pomagajo pri naših zvonovih. Tako je msgr. Constantini v Benetkah pospešil delo za nas, a profesor Trinko v Vidmu nadzoroval in v glasbenem oziru urejeval zadevo. Mesto prejšnjega H-dura smo dobili globoki C es, ges, b za župno cerkev. Ustrašili smo se začetkoma sept-akorda. Muzikalično vprašanje bo donelo raz lin, a odgovora ne bo. Pa glej! Mala terca in zmanjšana kvinta tako ublaži ves akord, da se prijetno ubrano in mogočno razlega.

Tudi v Spodnjo Idrijo so poslali 2 zvonova F in as, ki z ostalim starim zvonom des dajeta prav soglasen trizvok. Nobeden še ni nikake graje izrekel, vsak pa pohvali lepo ubrano zvonjenje. Res, da so bili tudi stroški, pisarije, pota, a ta bi najbrž tudi bila, ko bi bili sami naročili in plačali zvonove. Po današnji ceni bi bili v Idriji morali dodati še najmanj 80.000 lir. Če nam je tolika vsota odpadla, moramo tudi to dejstvo upoštevati.

M. Arko.

Ljubljana, (Poročilo Josipa Brečka na občnem zboru šentjakobskega Cecilijinega društva o razvoju cerkvenega petja v župniji sv. Jakoba v Ljubljani.) — Kako veliko delo ima in vrši Cecilijino društvo, mi gotovo ni treba omenjati. Ne nastopamo v koncertni dvorani, naša dvorana je cerkev. Naše petje ni namenjeno samo duševni eliti, ono mora blagodejno vplivati na duše širokega sloja. Marsikomu se zdi to petje nekako preprosto, vsakdanje, čeprav je vzvišenejše in težje od vsakega posvetnega petja. Lahko trdim, da prepojemo več kot vsak posvetni zbor. Pri tem pa si je zbor pridobil relativno visoko stopnjo pevske naobraženosti, kar omenjam raditega, ker mnogi v svojem nerazumevanju globokosti cerkvenega petja cerkveno pesem smatrajo kot nekako manjvredno vrstnico posvetne pesmi. Ne mislim tu podcenjevati pomena, dela in marljivosti posvetnih zborov, toda pevec, kateri poje pri več zborih, ne napravi mnogo koristi, ker mu manjka smisel za drugo panogo petja: cerkveno petje. V tem oziru moramo z veseljem priznati, da so mnogi pevci sami to izprevideli in se z vso vnemo in marljivostjo posvetili le cerkvenemu petju, kar je obrodilo stoteren sad. Dosegli smo tekom kratke dobe mojega dvoletnega delovanja pri sv. Jakobu precejšnje število lepo uspešnih pevskih nastopov pri božji službi. Seveda če ne bi imeli finančnih težkoč, bi bilo še bolje; pa je zato tem bolj veselo dejstvo, da vsi naši pevci pojo brezplačno. Zlasti če pomislimo na dolge mučne pevske vaje, h katerim so prihajali pevci

in moja malenkost dostikrat že zmučeni od svojega dnevnega dela. Najlepše pa in najbolj razveseljivo je to, da vlada v našem zboru tako lepa harmonija in smisel za lepo petje!

Kako je bilo v tem oziru ob mojem prihodu? Vsak izmed pevcev bi bil rad uveljavil svoj program, kar je dostikrat vodilo do nesporazuma in nereda. Manjkalo je prizanesljivosti, potrpežljivosti in reda na koru kakor tudi pri pevskih vajah. Po tolikih neprilikah smo lahko veseli svojih uspehov. Čudežev seveda ne moremo delati. Vkljub temu pa zapojemo sedaj nekatere pesmi naravnost iz srca ter umetniško, če upoštevamo, da smo zadnje čase začeli posegati že po precej težkih skladbah in stopamo tako s časom naprej.

Za vse te uspehe in pomoč se moramo zahvaliti gotovo tudi našemu g. župniku Janku Barletu in g. predsedniku Cec. društva dr. Logarju, ki sta nam omogočila in dala tudi potrebnih gmotnih sredstev na razpolago, da smo pri večjih slovesnostih izvajali skladbe s spremljevanjem popolnega orkestra.

Ne iščemo zemeljske slave, hvale in časti; plačilo za to veliko plemenito in kulturno delo nam bo pa gotovo naklonila sv. Cecilija, če ne tu, gotovo enkrat v nebesih! — Po tem poročilu naj omenim še na kratko razvoj in napredovanje Cec. zbora. Tako po mojem prihodu sem moral vaditi vsako najmanjšo skladbo, ako smo jo hoteli dostojno izvajati. Polagoma smo si tako pridobili precej obsežno, dobro naštudirano tvarino. Lepi uspehi so pridobili zboru novih potrebnih moči, naraščaja, kar je nad vse važno pri vsakem zboru za njegov bodoči procvit. Cecilijino društvo smo na novo oživili in ustanovili mladinski zbor izprva v Marijini družbi, kjer so se gojenke pripravljale za zborovo petje pod vodstvom g. Rozmana. Toda žal stvar ni uspela. Cec. društvo si je zato ustanovilo lastno naraščajsko pevsko šolo, ki sedaj pod vodstvom g. Janežiča prav dobro napreduje. Na ta način se cerkveni zbor nekako vedno pomlajuje z novimi, kolikortoliko izvežbanimi močmi, kar je mnogo pripomoglo do relativno dobro izvajanega cerkvenega petja na koru sv. Jakoba v Ljubljani.

Josip Brečko.

Oglasnik za cerkveno in svetno glasbo.

Zdravko Ferlič: Sedem moških zborov; **Obhajilne in velikonočne.** Uglasbil — —, organist. Odobril in natis dovolil kn.-šk. ord. ljubljanski z dne 22. sept. 1917, št. 3550. Loka 1923. — Preproste skladbe, brez vsakršnih težav, primerne tudi najšibkejšim zborom. Pele se bodo pa prav lepo in se bodo prijetno poslušale. Glede razvoja stoje na stopnji kakor pesmi v »Ceciliji« in zbirki »Cantica sacra«. Preko te meje ne gredo niti po melodiji niti po harmoniji. V III. velikonočni naj bi se zadnji

takt dueta med I. in II. basom glasil tako-le:

Drugače je preneokretno.

čast no-vo.

Kimovec.

J. Deschermeier: Štiri Marijine pesmi. Zložil — —. Prodaja Jugoslovanska knjigarna. Ljubljana 1924. Preproste, v vsakdanjem smislu zelo melodične pesmi, brez težkoč za pevce in organiste; skladbe te vrste, kakor jih preprosto uho kaj rado poslušala.

Kimovec.

Otroške pesmi, uredil Srečko Kumar. Izdala in založila Zveza slovenskih učiteljskih društev v Italiji. — Opozarjamo na to odlično novost. — Oceno prinesemo prihodnjič.

Pregled savremene talijanske literature.

O. B. Sokol, franjevac.

(Dalje.)

XXVIII. Izdanje AeG Carische C. — Milano (Viale Venezia 28).

1. S. Donaudy: a) Gavottae musetta (L. 2). — b) Minuetto Carilon (L. 1.78). —

2. A. Cuscina: a) Pastorale (L. 1.75). — b) Nostalgia del mare (L. 1.75). —

3. F. Po. Frontini: a) Canzone di strada (L. 1.75). — b) Bonsoir, ma belle (L. 1.75). —

4. E. Bormioli: a) Serenata spagnola (L. 1.75). — b) Une Bóite à Surprise (L. 1.75). —

5. M. Farengi: Natale (L. 2).

Glasovirska literatura obiluje gavotama i minuetima ali ipak ove dvoje skladbe Donaudyjeve, ako i ne donasaju u taj odio literature ništo osobito nova, ipak će dobiti časno mesto i barem umnožiti broj elegantnih i zanimljivih gavota dotično minueta. To se još s većim pravom more kazati za Cuscinovu barkarolu »Nostaglia del mare« i veoma ljupku »Pastorale«, sagrađenu na napjevu jedne pučke sicilijanske popijevke: Zorno prikazuje kao i Farengijeva »Pastorale« — »Natale« veselo razpoloženje pastira, njihovu žurbu i radostan pijev, gdje uz ljupki glas frule hrle k štalici Spasiteljevoj. Od Bormolijevih skladba lijepa je »Serenata« ali je puno ljepša »Bóite«. Ona je veoma nježna, graciozna, pa ako se sa cijelo vrijeme pritismutim pedalom, postaje upravo nešto misteriozna. Frontini je i u ovim skladbama pokazao svoju majstoriju, da u laganim stvarima bude zanimljiv i privlačljiv. Karakterističan je osobito u »Canzone di strada« pa nam se pričinja, da slušamo u večernjoj tišini dva Abručezca, kao na svojim narodnim glasbalima izvađaju svoje omiljene napjeve. Ove i sve prije spomenute skladbe imaju lijepe korice sa interesantnim slikama.

NB. Upozoriti mi je čitatelje, da je glazbeno poduzeće Carisch e C. promijenilo svoje sjelo u drugu ulicu, kakor gori piše.

XXIX. Izdanja A e G. Carisch — Milano (18). (Viale Venezia 28.)

1. G. De Sena: a) Sorrento — Ile Tarantelle pour piano (Nr. 11.333) (L. 2). — b) Nr. 12.248: Isto Edition simplifiée (L. 1.50). — c) Nr. 12.157. Isto 4-ručno (L. 2.25). —

2. P. Wachs: a) Pas d' Arlequin (Nr. 490) (L. 2). — b) Nr. 926: Isto 4-ručno (L. 2.25). —

3. P. Frontini: Saltarello siciliano (Nr. 11.528) (L. 1.25). — Sve za glasovir.

Nije se lako namjeriti na lijepe skladbe, velikog učinka, a lagane, da ih uzmgnu i bez ikakvih poteškoća glazbeni diletanti već skoro na prvi mah udariti i u njima uživati. »Sorrento« se naravno, spontano, razvija; harmoniziran je elegantno sa zgodnim promjenama tonaliteta, što podaje zanos lijepo pogođenom, naravno tekućem napjevu. Premda nije težak, ipak je M. Farengi priredio slakšano izdanje. Može se dobiti također četveroručno in za orhestar dotično salonski orhestar sa glasovirom. Isto se tako priredeno može dobiti: »Pas d'Arlequin« kao također s pjevanjem (Nr. 13.488, L. 1.795). Ova je skladba izvanredno lijepa te prikazuje arlekina-bajazzo, pagliaccio-podrugljivca, lukavca, poskakivača, u raznobojnom odijelu, što pobuđuje veselje i ugodno razpoloženje u onom, koji ga gleda ili sluša. Ovo je sve glazbeno lijepo prikazano, pa se pričinja, da ga se pred očima ima.

P. Frontini nam je već odavna poznat kao privlačljivi glasovirski skladatelj. U »Saltarello« (Poskok) prikazuje sicilijanski narodni ples, pa karakteristični ritam toga »poskoka« drži dosljedno sve do svršetka.

Ove su skladbe tako obljubljene, osobito »Pas d'Arlequin« i »Sorrento«, da ih je nakladnik razprodao na tisuće i tisuće komada po cijelom svijetu.

XXX. Izdanja G. Ricordi e C. — Milano (Via Berchet 2).

1. Bellando: a) Dolce pensiero (L. 1). — b) Offertorio in Sol maggiore (L. 1.25).

2. Bognetti: Marzia muziale (L. 1.50). —

3. C. A. Rossi: a) Preludio (L. 0.50). — b) Adagio cantabile (L. 0.75). — c) Intermezzo corale (L. 1). —

4. L. Bottazo: Due pozzi per grand'organo: Preghiera — Postludio (L. 1.25). —

5. Fumagalli: a) Fantasia in la maggiore (L. 2). — b) Fuga: in Re minore (L. 1.25). —

6. Ravanello: Sette corali (L. 1.50). —

7. P. Hartmann: Coro trionfale (L. 1.25). —

8. E. Bossi-Perossi: a) La passione di Christo (svih šest djelova L. 3.50). — b) La Transfigurazione (svih šest djelova L. 3.50). — Sva je ova glasba za orgulje.

Glasbena kuća Ricordi jest jedna od najprvih i najsolidnijih glasbenih tvrtka talijanskih i uopće svjetskih. Svoje podružnice ima u svim glavnijim svjetskim središtima pa je i njihov katalog u pjevačkom dijelu poliglotski. Imade preko 120.000 svojih edicija i svaki dan nove nagomilaju. Sve su glazbene struke zastupane pa i u dobrom broju crkvena glazba. Žalibože nijesu sva njihova izdanja crkvene glazbe bezprikorna, ali ih možemo shvatiti in ispricati, jer je kuća Ricordi u svojem poldrugom vijeku proživljala krizu crkvene glazbe osamnaestog vijeka. Reformom Pija X. izgleda, da su za uvijek u ovoj glazbenoj kući zatvorena vrata crkveno-necrkvenoj glazbi, što najbolje poosvedočuju sva njihova kašnja izdanja, među ostalim i gore navedena djela za orgulje. Bottazo i Ravanello i A. Bossi poznati su crkveni glazbenici; svečan je »Coro« P. Hartmanna kao što i »Marzia muziale« Bognettijeva. U laganom su ugodnom stilu skladbe Bellanda a Fumagallijeve osobito »Fantasia« rađe koncertne. Poznati orguljaški skladatelj i prvi talijanski orguljaš M. E. Bossi, priredio je za orgulje dva oratorija (glavne dijelove) najvećeg talijanskog oratorijskog i uopće crkvenog skladatelja Don Lorenco Perosija. Tko se želi uživati malo duboke, misteriozne glazbe, neka posegne za ovom priredbom, pa će se čutiti duševno duhoko ganut i blaženo raspoložen. (Slijedi.)

Izdanja A e G. Carisch e E. — Milano (18). (Viale Venezia 28.) —

P. Delachi: 1. Idillio a dialogo (L 5). — 2. Notturmo (L 5). — 3. Toccata (L 5). — F. Gualdo: Ruscello (L 4). — Sve skladbe za glasovir. — Za prvi put u našim ocjenama susrećemo P. Delachi i moramo priznati, da pred sobom imamo prvoklasnog glasovirskog skladatelja, koji u tačnine pozna sve vrline svojega glazbala, pa ih u svojim skladbama hoće izrabiti. Ne preza pred tehničkim poteškoćama, jer nema svrhe pisati za osrednje glasovirače nego za vrijedne, daleko napred u tehnici i shvaćanju. Ovakovi će se uživati u ove skladbe i u njima uživati. S više se razloga mogu preporučiti učiteljima glasovira za naprednije učenike, pa će tako sretno popuniti materijal poduke u granama moderne glasovirske literature. — Isto se tako može preporučiti Gualdov »Potok« (»Ruscello«), gdje se zorno prikazuje žuborenje vode na oko monotono, ali koje se pridolaskom vode iz drugih potočića sve više množi, žumi i žuri, dok uz neku nizbrdnicu prođe svom silom i u jezero se razlije. I ova je veoma uspjeta skladba s tehničke strane teška, ali se sama preporuča.

Razpisane organistovske službe.

Na državni ljudski šoli v Krku (otok Krk) je razpisano mesto ljudskošolskega učitelja, ki bi hkrati vršil službo organista in pevovodje (gotovo pod posebnimi pogoji) v tamošnji stolni cerkvi. Rok za vlaganje prošelj, opremljenih z običajnimi dokumenti, je bil do konca marca in sicer na pokrajinsko upravo za Hrvatsko in Slavonijo, odjeleženje za prosveto in vjere v Zagrebu. Prinašamo razpis, četudi malo pozno, za vsak slučaj.

Razpisana je služba organista in cerkvenika v Studenem pri Postojni. Nastop o sv. Juriju. Prednost imajo tisti, ki so rojeni v Julijski Krajini. Plača po dogovoru.

Sprejme se organist in cerkvenik na Igu. Prednost imajo obrtniki. Nastop po dogovoru.

Razne vesti.

— Osebne vesti. G. P. Bernardin Sokol, frančiškan in glasbenik v Dubrovniku, se je podal v Rim (S. Pietro Montorio) nadaljevat glasbene študije. Našemu dragemu sotrudniku želimo na pot najboljših uspehov. — G. Karol Bervar, vodja orglarske šole v Celju, se je poročil z gđ. Anico Jagrič. Obilo sreče! — G. France Globelnik, aktivni član Slov. glasb. društva »Ljubljane«, je praznoval 25 letnico, odkar sodeluje pri omenjenem društvu. Pevski zbor »Ljubljane« mu je priredil o tej priliki častni večer in mu izročil diplomo. Srčno čestitamo. — G. Hugo Zathay, operni pevec v Ljubljani, rodom Poljak, je obhajal meseca februarja dvajsetletnico svojega delovanja pri operi. Pri ljubljanski operi deluje ta izvrstni pevec že šesto leto. Še na mnoga leta! — G. Karol Pahor, učitelj na idrijski glasbeni šoli, je bil od Italijanov izgnan v Trst. Z g. Pahorjem sta poučevala na idrijski glasbeni šoli še dva italijanska profesorja. G. Pahorja so izgnali, ker ni zahajal v italijansko družbo.

— Skladatelj opere »Nižava«, klavirski virtuoz D'Albert je priredil v Zagrebu in Belgradu več klavirskih koncertov z največjim uspehom.

— Ob proslavi 100 letnice rojstva slavnega češkega skladatelja Bedřiha Smetane so pri slavnostnih predstavah v ljubljanski operi izvajali Smetanovi operi »Poljub« in »Prodana nevesta«.

— Anton Foersterjeva opera »Gorenjski slavček« se je v ljubljanski operi vprizorila 3. febr. letos petindvajsetič.

— Belgrajska Glasbena šola proslavi v dneh 6. in 7. aprila 25 letnico svojega obstoja. Ustanovil jo je Stevan Mokranjac.

— 22. februarja se je vršila v Belgradu konferenca jugoslovan. muz. udruženja. Podpisala so se pravila za centralno zvezno upravo. S tem se je formalno oživotvoril enotni Savez muzičara v kraljevini SHS s središčem v Beogradu in podvezami v Beogradu, Zagrebu, Ljubljani, Novem Sadu, Splitu (in Sarajevu, kjer se podveza šele osnuje). »Savez muzičara u kraljevini SHS«, izdaja svoje glasilo »Jugoslovanski muzičar«. List izbaja že drugo leto enkrat na mesec in stane za celo leto 12 Din. Uredništvo in uprava je v Zagrebu, Vojnička ulica 13.

— 17. marca je umrl v Ljubljani g. Viktor Adamič, nadzornik južne železnice, nadarjen glasbenik, brat skladatelja Emila Adamiča. Pokojnik je bil rojen l. 1876. na Dobrovi pri Ljubljani. Po dovršeni realki je šel na Dunaj, kjer se je hotel posvetiti slikarstvu, a je pozneje prestopil na tehnično fakulteto. Pustil je tudi to in vstopil v železničarsko službo južne železnice. Glasbe se je učil v Glasbeni Matici v Ljubljani, izpopolnjeval pa sam. z lastno pridnostjo. Igral je izborno gosli, klavir in orgle. Bavil se je za lastno zabavo tudi močno s kompozicijo, a žal, čas mu ni dopuščal, da bi jo študiral sistematično in pod vodstvom dobrih učiteljev. Zložil je mnogo zborov (svetnih

in cerkvenih), samospevov, klavirskih, violinskih in orgelskih del, ter celó sintonijo za orkester. Naš list je prinesel v lanski 9. in 10. številki dve njegovi Marijini pesmi: »Ljubezen do Marije« in »Sladko ime Marijino«, v Pevcu 1923 pa sta izšla mešana zbora: »Sneg« in »Oprezno dekle zavrne skušnjavca«. Pokojnik je bil tudi izboren pevec. Sodeloval je kot tak mnogo let pri zboru Glasbene Matice, eno leto, dokler ni obolel, tudi pri stolnem pevskem zboru, kjer je pri cerkvenem koncertu 1. 1922. pel basovski solo »Et incarnatus est« v Premrlovi maši sv. Jožefa. Ves čas svojega življenja, celo zadnje dni pred smrtjo se je pečal s slikarstvom. Vendar pa se tudi v tej stroki vsled svoje skromnosti in tanke občutljivosti ni spustil v javnost. Nekaj let je bil občinski svetnik pri ljubljanski občini. Njegov lep pogreb je pokazal, kako spoštovan in priljubljen je bil blagopokojnik vsepovsod. Naj mu sveti večna luč!

— V Sloveniji obstoji danes pet zvonarn: Strojna livarna in zvonarna (prej Samassa) v Ljubljani, dve zvonarni v Mariboru, zvonarna v Št. Vidu nad Ljubljano — za bronaste zvonove —; za jeklene zvonove pa zvonarna na Jesenicah.

— Na konservatoriju Glasbene Matice v Ljubljani se poučujejo poleg klavirja, gosli, solopetja in teoretičnih predmetov tudi še sledeči instrumenti: čelo, kontrabas, flavta, klarinet, rog, trobenta in pozavna.

— G. Ivan Ocvirk, kapelnik v Sinju (Dalm.), namerava izdati za godbo razne skladbe po narodnih motivih in sicer: overture, valčke, koračnice, pesmi itd., ako se prijavi dovolj naročnikov. Skladbe bi bile tiskane v glasovih za posamezne instrumente ter ne dražje kot slične muzikalije v inozemstvu. Opozarjamo na to naše organiste, zborovodje in kapelnike.

— Pri Pevski Zvezi v Ljubljani so bile v seji 20. febr. priznane nagrade sledečim skladbam: 1. Molištev pastirčkov (Emil Adamič), za meš. zbor; 2. Majski dan (Emil Hochreiter), za moški zbor; 3. Jaz bi rad rdečih rož (dr. Frančišek Kimovec), za meš. zbor in tenorski samospev; 4. Slovenska zemlja (Stanko Premrl), za meš., moški in ženski zbor. Nagrade so znašale za vsako pesem po 250 Din. Skladbe izidejo v prihodnjih številkah »Pevca«. Tudi ostale skladbe bodo skoro vse polagoma objavljene ravnatom.

— V Berlinu so 17. marca prvič izvajali opero *Jenufo* češkega skladatelja Janačka. Opera je imenitno uspela. Skladatelj Janaček je bil navzoč in so ga s pevci in pevkami vred ponovno klicali na oder. Glavno vlogo je pela Rusinja Zinajda Jurjevskaja. »Jenufo« bodo izvajali tudi v Hanovru. »Jenufa« je bila v sezoni 1922/23 ena najlepših in najbolj uspešnih oper tudi v Ljubljani, kjer je glavno vlogo pela ga. Thierry.

— 4. aprila priredi pevsko društvo Kuhač v Osjeku Vilharjev večer.

— Ogrski skladatelj Alojz Hába je dovršil peti godalni kvartet. V njem uporablja tretjine in šestine tona. V nekem prejšnjem kvartetu je uporabljal že četrtinke tona. To so novi glasbeni sistemi, ki jih je teoretično priporočal že pred 20. leti italijanski pianist in skladatelj Busoni. Danes prehajajo v resnično praktično uporabo.

— Znani hrvatski violinski virtuoz Zlatko Balokovič je žel na svojih koncertih v Londonu in po Angleškem sploh obilo priznanj. Sedaj se nahaja v Ameriki. 17. febr. je imel prvi koncert v New Yorku. Vseh skupaj jih bo dal 16. Sodeloval bo poleg tega še kot solist večjih simfoničnih koncertov v Bostonu, v Detroitu, Los Angeles, Clevelandu, St. Francisku itd.

Današnja glasbena priloga prinaša: Veliki petek, zl. Josip Pavčič, Zalostna Mati božja in Regina coeli, zl. Stanko Premrl. Posamezni izvodi stanejo poldrugí dinar.

Odgovorni urednik lista in glasbene priloge Stanko Premrl.
Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska „Jugoslovanska tiskarna“ v Ljubljani